

Etter liste

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ina Lysø Skarvøy, 32 26 69 41

Forventningsbrev til kommunene 2022

Vi ønsker å starte årets brev med å takke kommunene for innsatsen i 2021. Året har igjen vist hvilken avgjørende rolle kommunene har i håndteringen av pandemien og å levere gode tjenester til innbyggerne. Vi har stor respekt for all den innsatsen som legges ned i kommunene.

Vi håper dette brevet kan belyse viktige tema og forventninger som regjeringen har til kommunene og oss for 2022, og skal være med på å skape et godt grunnlag for vår dialog gjennom året.

Vi jobber også i år for en felles kommunekonferanse sammen med Viken fylkeskommune og KS, samtidig som de vanlige kommunemøtene skal avholdes med utvalgte kommuner. I tillegg vil vi som vanlig være åpne for møter med kommunene i ulike saker dere måtte ønske å ta opp.

Kommunenes arealplanlegging

Vi viser spesielt til vedlegget med føringer for kommunenes arealplanlegging. Disse prioriteringene tar utgangspunkt i de nasjonale forventningene og øvrige relevante styringsdokumenter. Vedlegget har et særskilt fokus på utfordringer knyttet til arealbruk i Oslo og Viken.

Kommunen er avgjørende for gode og likeverdige tjenester

For å møte fremtidens utfordringer, er det helt avgjørende at kommunene har en sunn og god økonomiforvaltning. For å understøtte det viktige arbeidet som gjøres med dette i kommunene, vil vi på vanlig måte søke å formidle relevant informasjon så raskt som mulig. Det vil komme særskilt informasjon knyttet til kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, i tillegg til løpende informasjon gjennom året. Vi oppfordrer kommunene til å delta på de informasjonsmøtene vi har og sikre at de aktuelle personene i kommunen står på e-postlisten for mottak av kommuneøkonomi-informasjon.

Kommunen må utnytte mulighetene som digitalisering gir for økt verdiskaping, innovasjon og bærekraftig utvikling. KS' og Digitaliseringsdirektoratets handlingsplan for digitaliseringsstrategien kan dere finne [her](#). I arbeidet med digitale løsninger må kommunene også ivareta digital sikkerhet. Dere kan finne råd om dette hos Nasjonal sikkerhetsmyndighet ([NSM](#)).

Endringer i budsjett- og regnskapsforskriften er vedtatt

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har fastsatt endringer i [forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv.](#) Endringene tilsvarende i all hovedsak forslagene i [høringsnotatet](#), og går ut på endringer i notekrav om garantier, postene for bruk av og avsetning til fond i de obligatoriske oppstillingsplanene, årsavslutningen samt enkelte andre endringer. For nærmere informasjon om endringene viser vi til [veileder til budsjett - og regnskapsforskriften](#).

Vi gjør oppmerksom på at noen av endringene gjelder for årsregnskapet 2021 og (revidert) årsbudsjett 2022. Se nærmere omtale om virkningstidspunkt i veilederen over. De kommunene som i økonomiplanen 2022-2025 og årsbudsjettet 2022 ikke har satt opp oppstillingene etter forskriftens §§ 5-4, 5-5 og 5-6 i tråd med de vedtatte endringene skal gjøre dette ved første revidering av budsjettet. Oversiktene ettersendes til oss så snart som mulig.

Oppfølging av bærekraftsmålene

Regjeringen har bestemt at FNs bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største nasjonale og globale utfordringer. De 17 verdensmålene for bærekraftig utvikling er en felles arbeidsplan frem mot 2030 for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Dette er en plan som ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. Planen gjelder for alle deler av samfunnet. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for 2019 -2023 slår fast at planlegging er et viktig virkemiddel for å oppnå bærekraftsmålene. Kommunene er nøkkelaktører i dette arbeidet og bør legge målene til grunn i sitt arbeid med tjeneste- og samfunnsutvikling.

I vårt tildelingsbrev slås det fast at Statsforvalteren skal bruke sin kunnskap om lokale og regionale forhold til å prioritere og følge opp bærekraftsmålene i tråd med regjeringens politikk. Dette vil være en del av dialogen med kommunene fremover. Se for øvrig punkt om «Klimagassutslipp og klimaendringer» senere i brevet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

De store hendelsene vi har opplevd i 2021 viser at kommunene har et omfattende ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet, slik det er gitt i sivilbeskyttelsesloven og forskriften om kommunal beredskapsplikt. Kommunene må bruke sine og andres erfaringer fra hendelser som koronapandemien, Gjerdrum, Kongsberg og stormen i Hallingdal i høst til å oppdatere risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. Dere må evaluere egen krisehåndtering etter hendelser, følge opp tiltak i evalueringene og ha en beredskap for kommunens infrastruktur og tjenesteproduksjon. Skredkatastrofen som rammet Gjerdrum på slutten av 2020 krever fortsatt ekstra innsats i kommunen. Hendelsen viser at interkommunalt samarbeid er viktig i forebygging og beredskap.

Plan- og bygningsloven pålegger kommunen å forebygge risiko gjennom sin rolle som kommunal planmyndighet.

Kommunen skal utvikle egen beredskap gjennom øvelser, evaluering av øvelser og hendelser. Kommunen bør aktivt stimulere innbyggere til å ha god egenberedskap – til å kunne ta vare på seg selv under uforutsette hendelser som bortfall av strøm, mobilnett, vann, avløp og legemidler. Dere kan benytte [DSBs egenberedskapskampanje](#) for å gi innbyggerne konkrete råd.

Barn, unge og familier i vanskelige livssituasjoner er utsatte

Barn, unge og familier i vanskelige livssituasjoner er særlig utsatt under pandemien, og familiene blir i enda større grad enn vanlig utsatt for tilleggsbelastninger som får konsekvenser for barna. FHI anslår at ca. 20% av barn og unge kan regnes som sårbare. FNs barnekonvensjon forplikter oss til å ivareta barnets beste selv om situasjonen er krevende. Både stat og kommune har alltid et ansvar for å vise hvordan de har vurdert barnets beste ut fra alle barnets behov og prøve å få til en mest mulig harmonisk løsning mellom smittevern og andre behov. FNs barnekonvensjon fastslår at alle barn og unge under 18 år har rett til å ha en trygg og god oppvekst, og vi forventer at den praktiske bruken av barnekonvensjonen gjennomføres på alle samfunnsområder både under og etter pandemien.

Når det tas avgjørelser som påvirker barn og unge, mangler ofte en god vurdering av konsekvensene for barns liv og rettigheter. Det er viktig å gjøre en barnerettighetsvurdering som sørger for at de positive og negative konsekvensene av forslag til vedtak kommer på bordet før endelige beslutninger blir tatt.

Barn i lavinntektsfamilier er et satsingsområde som fordrer et engasjement fra alle kommunale etater slik at utenforskap kan forebygges og barn kan sikres et godt oppvekstmiljø. I økonomiske krevende tider det økt risiko for at flere familier vil rammes. Det er utviklet en egen kommunemonitor med indikatorer for barn som vokser opp i en vedvarende lavinntektssituasjon. Personer som har utfordringer med privatøkonomien sin vil ofte også få problemer med særlig helse, bolig og forsørgeransvar. Det er derfor viktig at kommunene har en tilgjengelig tjeneste på økonomisk rådgivning for alle som har behov for det. Det betyr å gi råd og veiledning om alt fra dagligøkonomi til større gjeldsproblemer.

Kommunene skal legge til rette for tverrsektorielt og tverrfaglig samarbeid for utsatte barn og unge og deres familier. NAV har et særlig ansvar for personer som faller utenfor eller får utilstrekkelig hjelp fra andre statlige eller kommunale velferdsordninger. Det er viktig at barns stemme blir hørt i prosesser som angår dem. Vi skal aktivt bidra til bedre regional samordning, slik at regionale aktører samordner seg i møte med kommunene for å bidra i arbeidet med å løse samfunnsfloker. I 2022 vil vi sammen med de andre regionale aktørene være spesielt opptatt av unge med bostedsutfordringer, integrering og barnevernsreformen, i tillegg til lavinntekt.

Den 1. august 2022 trer det i kraft endringer i velferdstjenestelovgivningen som vil påvirke kommunene. Bakgrunnen for lovendringen er at mange barn og unge med behov for koordinerte og sammenhengende tjenester opplever manglende koordinering og et tjenestetilbud som ikke henger sammen. For at utsatte barn og unge skal få et godt og helhetlig tjenestetilbud, må de ulike sektorene samarbeide godt, og det må være tydelig hvem som har hovedansvaret for å samordne tilbudene. Det er altså vedtatt endringer i flere velferdstjenestelover som blant annet omfatter harmonisering og styrking av reglene om samarbeid og individuell plan, innføring av en samordningsplikt for kommunen ved ytelse av velferdstjenester, innføring av en rett til barnekoordinator, samt utvidelse av helse- og omsorgstjenestens ordning med lovpålagte samarbeidsavtaler.

Barnevernsreformen – en oppvekstreform

Stortinget har vedtatt barnevernsreformen som gir kommunene et større ansvar for tilbudet barn får fra barnevernet, både faglig og økonomisk. Reformen skal styrke kommunenes forebyggende

arbeid og tidlig innsats. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen kan kun nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren i kommunene. Samlet sett er reformen i realiteten en oppvekstreform, hvor kommunene må tilrettelegge for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer. Målet er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt.

Reformen trådte i kraft 1. januar 2022. Vi forventer at kommunene tar en aktiv rolle i arbeidet med å gjennomføre reformen, ved å utarbeide en plan for kommunenes arbeid med å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker. Planen skal beskrive det overordnede målet og strategien for det helhetlige tjenestetilbudet. Videre skal planen beskrive hvordan ansvaret skal fordeles mellom de forskjellige tjenestene og etatene i kommunen, hvordan oppgaveløsningen skal organiseres og hvordan de ulike tjenestene og etatene skal samarbeide. Kommunen skal utarbeide en årlig tilstandsrapport om barnevernet som skal behandles i kommunestyret. Rapporten skal beskrive hva som er tilstanden i tjenesten, hvilke utviklingsbehov som finnes og hva som er de viktige problemstillingene i barnevernet.

Reformen forutsetter at kommunen ser tiltak for barn og unge i sammenheng. Vi forventer at reformen er implementert i velferdstjenestene og at disse er forberedt på delansvaret som reformen innebærer. Kommunen må i den forbindelse gjøre en vurdering av om den har et bredt nok tiltakstilbud, ikke bare i det generelle forebyggende tilbudet til barn og unge og deres familier, men også at de har tilstrekkelige tiltak der barn og familier trenger omfattende hjelpetiltak fra barnevernet for å unngå plassering.

Når reformen nå har tredd i kraft, har kommunene fått et større økonomisk og faglig ansvar på fosterhjemsområdet. Kommunene bes om å jobbe aktivt med å legge til rette for stabilitet for barn i fosterhjem ved å aktivt søke etter fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk. Kommunene må også sørge for oppfølgings- og veiledningsordninger som sikrer at barn i fosterhjem får den bistanden de trenger.

I arbeidet med å gjennomføre reformen er det en forventning at kommunene vurderer hvordan og på hvilke områder de kan samarbeide med andre kommuner. Særlig gjelder dette utveksling av erfaringer mellom kommuner, utvikling av hjelpetiltak og i arbeid med fosterhjem.

Retningslinjer for samarbeid mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret er fortsatt gjeldende. Retningslinjene omfatter hjelp til familier i en sosialt og økonomisk vanskelig situasjon som har behov for hjelp fra både barneverntjenesten og NAV-kontoret, og ungdom som mottar ettervernstiltak. Hovedprinsippene i retningslinjene ligger fast, men kommunene må vurdere om det er behov for endringer knyttet til barnevernsreformen. NAV-kontoret må være forberedt på delansvaret som barnevernsreformen innebærer. Det skal rettes spesielt oppmerksomhet mot forhold som er av betydning for de sosialt vanskeligstilte, personer utenfor arbeidslivet og for oppvekstsvilkårene til barn og unge.

Barnehage og grunnopplæringen – også et premiss for levekår og helse senere i livet

Gode barnehager og skoler er viktig for barn og unges trivsel og læring. Gode barnehager og skoler som løfter alle barn uavhengig av bakgrunn, er også de viktigste bidragene for å skape et samfunn med små forskjeller og like muligheter for alle. Det å mestre skolen er den enkeltfaktoren som har mest å si for levekår og helse senere i livet. Manglende utdanning er en betydelig risikofaktor for å havne utenfor arbeidslivet i voksen alder.

Pandemien har gitt store utfordringer for barnehager og skoler også i 2021. Dette gjelder blant annet knyttet til fagfornyelsen med innføring av nye læreplaner fra høsten 2020. Imidlertid er det, etter vår vurdering, gjort et stort arbeid i skolene med å ta i bruk de nye lærerplanene. Kommunene og skolene sitt arbeid med fagfornyelsen og nye læreplaner må fortsette i 2022.

Det forebyggende og systematiske arbeidet med et trygt og godt barnehage- og skolemiljø for barn og elever er sentralt også i 2022. Vi mottar mange saker under håndhevingsordningen i skolen og vi har mottatt noen henvendelser knyttet til aktivitetsplikten i barnehagen. Kommunene må jobbe kontinuerlig og systematisk for å forebygge mobbing og krenkelser og å fremme helse, trivsel og læring for både barnehagebarna og elevene i skolen. I 2022 vil kommunene oppleve at Statsforvalteren fortsatt har oppmerksomhet på forebyggende og systematisk arbeid rettet mot skoleeiere og skoleledere, slik at flere barn og unge får en trygg og god skolehverdag og at antall saker til oss kan reduseres. Når det gjelder barnehagebarna har vi sammen med barnehagemyndigheten i kommunene en veiledningsplikt overfor barnehageeierne for å gjøre bestemmelsene om psykososialt barnehagemiljø kjent og forstått slik at de som arbeider i barnehagene kan gi barna en trygg og god barnehagehverdag.

I dialogmøter med den enkelte kommune har vi hatt fokus på hvordan kommunen ivaretar kravene til uavhengighet og likebehandling av private og kommunale barnehager når den utfører oppgaver som barnehagemyndighet. Videre har utsatte barn og unge, kompetanseordningene og fagfornyelsen stått på dagsorden i disse møtene. Vi vil fortsette denne dialogen med nye kommuner i 2022.

Riktig kompetanse er avgjørende for kvaliteten i barnehage og opplæring. De ansattes kompetanse og evne til å legge til rette for barn og unges læring og utvikling er den viktigste forutsetningen for god kvalitet i opplæringen. Tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnopplæring, som fra 2021 også inkluderte Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, gir barnehage- og skoleeiere mulighet til å vurdere og planlegge kompetanseutvikling ut fra egne behov i partnerskap med universitet/høgskole. Vår vurdering er at den nye ordningen i større grad bidrar til helhet i kompetanseutviklingen og at særlig det nye Kompetanseløftet er blitt godt tatt imot av sektorene. Vi forventer at alle kommuner og fylkeskommuner kartlegger sine kompetansebehov i lys av endringene for Statped, og at dere sørger for å skaffe nødvendig kompetanse selv eller i samarbeid med andre. Behov for midler til dette arbeidet og øvrige tiltak for å «bygge laget rundet barnet» kan meldes gjennom Kompetanseløftet.

Den 9. mars 2021 sendte Statsforvalteren et brev til alle kommunene i Oslo og Viken med informasjon om at vi ville stille strengere krav til kommunens konkrete og individuelle vurderinger av hensynet til barnets beste. Selv om brevet var knyttet opp mot vår rolle som klageinstans i saker som gjelder skolebytte, skrev vi at vi fremover kom til å stille strengere krav til kommunens vurdering av hensynet til barnets beste i også andre typer saker. Dette innebærer at vi også i 2022 kommer til å ha forventninger til kommunenes etterlevelse av reglene om barnets rett til å bli hørt og hensynet til barnets beste.

Sentrale avgjørelser i den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) og Høyesterett får betydning for barnevernets praksis

Avgjørelsene i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i Strasbourg (2015-2020) og Høyesterett (mars 2020) viser at det er grunn for alle norske barnevernsmyndigheter til å være oppmerksomme på at foreldre og barn som er involvert i barnevernssaker, har rett til respekt for sitt

familieliv etter EMK artikkel 8. Dette gjelder særlig krav som stilles til saksbehandlingen hos barneverntjenesten, herunder innskjerpet krav til utredning, vurdering, begrunnelse og dokumentasjon. Etter omsorgsovertakelse har barneverntjenesten en plikt til aktivt å arbeide for at relasjonen mellom barn og foreldre opprettholdes og at de kan gjenforenes. Vi ber om at kommunen gjør seg kjent med uttalelsene fra EMD og Høyesterett på dette området og at praksis justeres i tråd med føringene som er rettslig bindene.

Kompetanse og planlegging for fremtidens helse- og omsorgstjenester

Kommunale helse- og omsorgstjenester står overfor store utfordringer som må ivaretas gjennom gode planer og gode systemer for medvirkning. Dette er nødvendig for å sikre økonomisk og sosial bærekraft i en situasjon med økende demografiske utfordringer. Koronasituasjonen har vist oss konsekvensen av mangel på kompetanse og ressurser i beredskapssammenheng. Koronasituasjonen har også aktualisert betydningen av ROS-analyser og kompetanseplanlegging når det gjelder kritisk kompetanse og sårbare grupper. Særlig mangelen på fastleger, sykepleiere og helsesykepleiere er bekymringsfull og krever planlegging.

Kommunen har plikt til å varsle Helsetilsynet om alvorlige hendelser, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 12-3. I tråd med forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring forventer vi at kommunen gjennomfører hendelsesgjennomganger for å evaluere og korrigere sin praksis.

Langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene er stadig viktigere for våre kommuner. Statsforvalteren forutsetter at kommunen planlegger helse- og omsorgstjenestene i det ordinære økonomi- og planarbeidet. Det er viktig at slik planlegging skjer i tråd med lov om folkehelsearbeid § 6, forskrift om ledelses- og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene og bærekraftsmål i § 1-1 i plan- og bygningsloven. Vi ber om at kommunestyrene behandler og vedtar løsningene som skal være basert på analyse av kommunens egne utfordringer og behov. I tillegg må psykisk helse inkluderes som en likeverdig del av folkehelsearbeidet og kommunene bes om å jobbe for implementering av ulike pakkeforløp på helse- og omsorgsfeltet.

Vi oppfordrer til at dere tar i bruk BrukerPlan som foretrukket kartleggingsverktøy når det er klart til bruk. BrukerPlan er et verktøy for kommuner som ønsker å kartlegge omfang og karakter av problematisk rusmiddelbruk i sin kommune. Dere kan i tillegg kartlegge brukere med psykisk helseproblematikk/plager uten rusproblematikk. Fra myndighetenes side er det ønskelig at alle landets kommuner skal ta i bruk BrukerPlan. Innsamling av personopplysninger i BrukerPlan er nå midlertidig stoppet og vil gjenopptas når det er etablert et system for å informere registrerte og personvernkonsekvensutredning er gjennomført.

Likeverdige helse- og omsorgstjenester

Det er viktig at kommunene legger til rette for likeverdige helse- og omsorgstjenester til hele befolkningen, inkludert urbefolkning, innvandrerbefolkningen, flyktninger, asylsøkere, familiegjennforente, og andre sårbare grupper som innsatte i fengsel og personer med rus- og/eller psykiske utfordringer. Vi oppfordrer kommunene til å ha bevissthet om og tilrettelegge for varierende helsekompetanse, språk- og digitalkompetanse, og påse at helse- og omsorgstjenestene benytter tolketjenester av god kvalitet, jf. ny tolkelov fra 1. januar 2022. I tillegg er det ønskelig at aktuelle grupper involveres i planlegging av tjenestene, blant annet gjennom systematisk involvering av bruker- og pårørendeorganisasjoner.

Styrke legetjenesten

Kommunene må arbeide for å styrke legetjenestene, jf. regjeringens Handlingsplan for allmennlegetjenesten, som ble introdusert i 2020, herunder medvirke i spesialistutdanningen i allmenntilleggsmedisin (LIS3 i allmenntilleggsmedisin) i henhold til revidert spesialistforskrift for leger.

Kommunene må også tilby tilstrekkelig med stillinger for leger i spesialistutdanningens del 1 (LIS1). I 2022 innebærer dette i tillegg til de allerede etablerte ordinære kommunestillingene for LIS1 (ca. 95), at dere må være med og bidra til å opprette 20-25 faste, nye stillinger for LIS1-leger i Oslo og Viken, som starter sin kommunetjeneste pr. 1. september 2022. Godt tilrettelagt kommunal LIS1-tjeneste med god veiledning er et viktig tiltak for rekruttering av unge leger til kommunenes fastlegetjeneste og øvrige kommunale legeoppgaver. Vi har allerede kontaktet kommuner som i perioden september 2021 til februar 2022 har opprettet midlertidig, ekstra LIS1-stilling om å videreføre denne permanent fra høsten 2022. Vi vil gå i dialog med flere kommuner dersom dette ikke gir tilstrekkelig med nye, faste stillinger.

Pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring

Vi oppfordrer kommunene til å jobbe systematisk med pasientsikkerhet- og kvalitetsforbedringsarbeid, jf. Nasjonal handlingsplan for pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring (2019-2023) i helse- og omsorgstjenesten. Vi anbefaler at dere følger opp kravene i forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring, at ledere i kommunene har kompetanse om pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring, at kommunene bruker tilgjengelige data i Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) til planlegging og styring, og tar i bruk ny teknologi, ny kunnskap og nye faglige metoder, herunder velferdsteknologi.

Gjennomføring av Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre

Statsforvalteren har ansvar for å bidra til spredning og implementering av "Leve hele livet - En kvalitetsreform for eldre", og å koordinere det regionale støtteapparatet for reformperioden. Vi skal følge opp kommunene i tråd med fasene i reformen og i henhold til det særskilte, årlige oppdragsbrevet fra Helsedirektoratet.

Statsforvalteren skal videreføre samarbeidet med KS og Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT), samt samarbeide med fylkeskommunene, regionale fagmiljø, fylkeseldreråd og aktuelle organisasjoner om videre gjennomføring i tråd med fasene i reformen.

Det er et mål at Leve hele livet ses i sammenheng med andre, relevante nasjonale satsinger som inneholder virkemidler som er avgjørende for å lykkes med Leve hele livet. Det er viktig at kommunene kartlegger og analyserer egne utfordringer og behov og sørger for at de vedtak som fattes om gjennomføring av reformen blir forankret i overordnede plandokumenter slik at de blir forpliktende. Ordningen med at kommuner som omstiller seg i tråd med reformen vil bli prioritert innenfor en rekke relevante tilskuddsordninger videreføres i 2022. Det er besluttet at reformperioden skal forlenges ut 2024.

Samtidig må dere planlegge for et økende antall eldre med sammensatte helseutfordringer og et stort og økende antall personer med demens. Ny Demensplan 2025 med fire hovedinnsatsområder med tilhørende tiltak, er viktig i denne sammenheng. Vi minner også om at dagaktivitetstilbud for personer med demens er lovpålagt tjeneste.

Godt kosthold og ernæring

Nasjonal strategi for godt kosthold og ernæring for eldre i sykehjem og hjemmetjenester er en sentral del av oppfølgingen av Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre. Strategien skal bidra til å styrke den ernæringsfaglige kompetansen og det systematiske ernæringsarbeidet i kommunen og danne grunnlaget for at kommunene kan iverksette lokale ernæringstiltak.

Vi oppfordrer kommunene til at dere, i deres planarbeid, sikrer at eldre får en trygg og god mat- og ernæringsoppfølging som er tilrettelagt med utgangspunkt i den enkeltes ønsker og behov, gjennom blant annet utvikling av lokale ernæringsstrategier. Vi viser også til Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017-2023), herunder anbefaling om spisetid i skolen, og anbefalingene om amming og fullamming.

Habilitering og rehabilitering – nødvendig hjelp til et godt liv

Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering 2017-2019 skulle bidra til at kommunene ble satt i stand til å gi et godt habilitering- og rehabiliteringstilbud, i samsvar med befolkningens behov. HelseDirektoratets foreløpige evaluering etter opptrappingsplanen peker på at «Statsforvalterne erfarer fortsatt store variasjoner og at tilbudene ikke samsvarer med behovene til bredden av målgrupper». Kommunene må i 2022 fortsette arbeidet med å styrke disse tjenestene og at dere sørger for differensierte tilbud innen habilitering og rehabilitering som ivaretar hele bredden av målgrupper, inkludert rehabilitering etter Covid-19. I tillegg bes kommunene å fortsette jobben med etterlevelse av krav i lov og forskrifter knyttet til koordinering på individnivå (IP, koordinator, koordinerende enhet).

Rus- og psykisk helse

Psykiske plager og lidelser er en av de store helse- og samfunnsutfordringene i Norge, og det er nødvendig å prioritere dette området både når det gjelder forebygging og tjenestetilbud.

På rus og psykisk helsefeltet må kommunene styrke tilbudet til pårørende for personer med psykiske- og ruslidelser, særlig barn som pårørende. Kommunene må styrke implementering av brukermedvirkning på individ-, tjeneste-, og systemnivå, bedre tilbudet til tidlig innsats og rask hjelp, særlig til unge med samtidige psykiske plager/lidelser og rusmiddelproblemer. Derfor er det viktig at dere jobber med kompetanse- og kvalitetsutviklingstiltak innen rus- og overdoseforebyggende arbeid, psykisk helse, vold, overgrep og selvmordsforebygging.

Vi ber kommunene gjøre seg kjent med aktuelle tiltak i ny Handlingsplan mot spilleproblemer (2022-2025) og samarbeide med kompetansesentrene, inkludert KoRus-Øst, som har det nasjonale ansvaret for fag- og kompetansestøtte knyttet til spill.

Kvalifiseringsprogrammet – en rettighet - alle må få mulighet til å forsørge seg selv

[Kvalifiseringsprogrammet](#) (KVP) er ment for de som står lengst fra arbeidslivet, og kommunene skal ivareta sitt ansvar for dette tiltaket på en god måte. Statsforvalteren vil bidra til at administrativ og politisk ledelse i kommunene har god kunnskap om hva dette ansvaret innebærer, og vi vil viderefører digitale nettverk for ledere og veiledere. Vi oppfordrer til deltagelse i eget teamsnettverk for KVP.

Vi ber om at kommunene er særlig oppmerksomme på at brukere som fyller vilkårene for deltagelse i KVP, får tilbud om dette og at KVP gis nødvendig prioritet og forankring i NAV-kontorene. Vi ønsker videre at NAV-kontorene tar særlige hensyn til barns behov i vurderinger der tjenestemottaker har barn. Det er behov for tettere samarbeid mellom tjenestene ved NAV-kontoret og de øvrige kommunale tjenestene. For å få flere i arbeid eller utdanning oppfordrer vi til at virkemidlene på tvers av stat og kommune utnyttes.

Sosial boligpolitikk- viktig del av sosial bærekraft

Nasjonal strategi for sosial boligpolitikk, [Alle trenger et trygt hjem \(2021-2024\)](#), gir retning for arbeidet med boliger og oppfølgingstjenester for vanskeligstilte på boligmarkedet. Strategien skal bidra til

- at flere skal kunne eie egen bolig
- at leie skal være et trygt alternativ
- sosial bærekraft i boligpolitikken,
- tydelige roller
- nødvendig kunnskap og kompetanse

Barn og unge, bostedsløse, personer som står i fare for å bli bostedsløse og mennesker med nedsatt funksjonsevne er prioriterte målgrupper i strategien. Vanskeligstilte på boligmarkedet er ofte personer som sliter med å få dekket boligbehovene sine på grunn av dårlig økonomi eller at de har svært sammensatte utfordringer og behov for et bredt spekter av tjenester i tillegg til bolig. Statsforvalteren eller Husbanken vil kunne bidra med råd og veiledning for å løse kommunenes samfunnsutfordring på dette feltet.

Vi ønsker at kommunene tar i bruk alle tilgjengelige virkemidler for å få sosial bærekraft inn i kommunal planlegging. Viktige hensyn her er integrering, folkehelse, helse- og omsorgstjenester, barn- og unges oppvekstvilkår, universell utforming, sosiale tjenester og andre boligsosiale forhold. Kommunene forventes også å utvikle kompetanse og planverk for å forebygge, avdekke og avverge vold, overgrep og selvmord.

Matrikkellov og forskrift om fullføring av forretninger

Statsforvalterens vedtaksmyndighet etter matrikkelloven

Vi har, i tillegg til å være klageinstans, myndighet til å sørge for at oppmålingsforretninger som ikke er fullført innen fastsatt frist blir gjennomført. For nærmere informasjon viser vi til Statsforvalterens og Kartverkets felles brev til kommunene av 16. desember 2020, samt Statsforvalterens forventningsbrev for 2021.

Vi vil oppfordre kommunene til å bygge ned eventuelle restanser av ikke fullførte oppmålingsforretninger.

Offentlighetsloven

Vi minner om at både innsynskrav og klager over avslag på innsyn skal behandles «utan ugrunna opphald», jf. offentleglova §§ 29 og 32. Sivilombudet har gitt uttrykk for at innsynskrav bør behandles innen én til tre arbeidsdager, og at kommunens og Statsforvalterens samlede saksbehandlingstid i klagesakene ikke bør overstige to uker. Den automatiske klageadgangen som

oppstår dersom kommunen ikke har besvart et innsynskrav innen fem arbeidsdager gir liten effekt dersom den forberedende klagesaksbehandlingen i kommunen trekker ut i tid.

I de tilfellene hvor statsforvalteren opphever kommunenes vedtak, ber vi om at det raskt tas stilling til innsynskravet på nytt. Sivilombudet har uttalt at forvaltningsorganer må sørge for å organisere seg slik at lovens korte frister oppfylles. Dersom dere i enkeltsaker ser at kommunen ikke klarer å overholde fristene, bør parten orienteres om forventet saksbehandlingstid.

Evaluering av gjennomførte tilsyn

Vi har i år satt et mål om å løpende evaluere våre tilsyn, slik at disse stadig kan bli bedre, mer effektive og treffsikre. Vi starter med en forsiktig oppstart nå på starten av året med noen kommuner på barnehage- og utdanningsområdet, og vil ta i bruk evalueringsskjemaet fullt fra høsten. Vi håper kommunene er positive til dette arbeidet og vi ta seg tid til å svare oss.

Veileder om kommunelovens internkontrollbestemmelser

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet en ny [veileder](#) om de nye reglene i kommuneloven kapittel 25 om internkontroll. Denne veilederen gir en fremstilling av reglene og tolkningen av disse basert på lovens forarbeid.

De nye bestemmelsene i kommuneloven gjelder for internkontroll med kommuneplikter på de fleste sektorer i kommuner og fylkeskommuner (bortsett fra helsesektoren). Reglene skal lette arbeidet med en helhetlig og samordnet internkontroll ved at reglene nå er samlet i kommuneloven i stedet for i en rekke sektorlover. Internkontroll bidrar til å sikre oversikt, god egenkontroll og gode tjenester til innbyggerne i tråd med lovkrav.

Klimagassutslipp og klimaendringer

Klimaendringer er en av de største utfordringene vi står overfor i vår tid, og arbeidet for å bidra til reduserte klimagassutslipp skal prioriteres. Samtidig er det viktig at kommunene har beredskap for å håndtere et mer ekstremt vær.

Vi viser til Klimaplan 2021-2030, [Meld. St. 13 \(2021-2030\)](#). Klimaplanen legger frem konkrete virkemidler for å følge opp målene og forpliktelsene Norge har gjennom Parisavtalen. Målet med klimaplanen er å vise hvordan vi kan kutte utslipp på en måte som omstiller oss til et lavutslippssamfunn og legger til rette for grønn, bærekraftig vekst.

Det er et mål at kommunene bidrar til god oppslutning om klima- og miljøtiltakene i jordbruket, implementerer ny kunnskap i arbeid med miljøvirkemidlene og bidrar til at kunnskap når ut til jordbruksnæringen.

Kommunens rolle for å ivareta og sikre avløpsinfrastrukturen

Det er en grunnleggende forutsetning for helse, miljø og sikkerhet å ha en velfungerende infrastruktur for vann og avløp. Utslipp av avløpsvann skal ikke forurense og forringe vannforekomster.

Kommunen har et ansvar for at det foreligger gode avløpsløsninger, ved at blant annet byggetiltak er sikret vann- og avløp. Samtidig skal kommunen som utgangspunkt også eie avløpsanlegg, drifte og vedlikeholde dem, og rense avløpsvannet.

I noen tilfeller har kommunen også en rolle som forurensningsmyndighet. Utvikling av områder på bakgrunn av kommunale planer kan ha stor påvirkning på avløpsinfrastrukturen, herunder også forurensningsmyndighet og hvilke krav som skal stilles.

Kommunen skal ha tilstrekkelig oversikt over kommunale vann- og avløpsanlegg i sin drift og arealplanlegging. Når det legges opp til utbygging av et helt nytt område, samt ved etablering av nye tiltak i eksisterende bebygde områder, må avløpskapasiteten vurderes opp mot det som er planlagt. I plan- og bygningsloven § 27-2 er det krav om at avløp skal være sikret i samsvar med forurensningsloven før utbygging. Dersom kommunene fortsetter å planlegge for utbygging i områder hvor kritisk infrastruktur ikke er på plass, eller kapasiteten på anleggene er overbelastet, må Statsforvalteren vurdere om det er nødvendig å fremme innsigelse til nye planer for å unngå økning av ulovlige utslipp.

Vi viser også til informasjonen og føringene om avløp i kommunens arealplanlegging i vedlegget.

Naturmangfold må ivaretas

Tap av naturmangfold er en av vår tids store utfordringer. Kommunene har ansvar for å bruke eksisterende kunnskap om og ivareta naturmangfold i sin myndighetsutøvelse og i sin virksomhet og drift. I mange kommuner i vår region er ikke kunnskapsgrunnlaget godt nok til at man kan legge eksisterende kunnskap til grunn for nye planer, og her må kommunene stille krav om ny kartlegging. Det pågår et arbeid med ny kunnskap om naturen, basert på Artsdatabankens type- og beskrivelsessystem *Natur i Norge* (NiN). All naturtypekartlegging fremover skal skje etter Miljødirektoratets instruks. Kommunene må bruke denne når de selv iverksetter og stiller krav om naturtypekartlegging.

Det finnes en rekke tilskuddsordninger der kommunene kan søke om midler til å ta vare på truet natur. Vi ser at kun et fåtall av kommunene i Oslo og Viken søker om slike tilskudd og oppfordrer derfor alle våre kommuner til å se nærmere på denne [muligheten](#). Tiltak for ville pollinerende insekter er en av tilskuddsordningen. I 2021 fikk vi en [nasjonal tiltaksplan](#) for å nå målet om å sikre levedyktige bestander av villbier, humler, sommerfugler og andre pollinerende insekter. Kommunene har en viktig rolle i oppfølgingen av denne handlingsplanen, både som eiendomsforvalter, plan- og landbruksmyndighet.

Jordvern og landbrukets øvrige arealinteresser

Kommunene er førsteinstans i forvaltningen av de fleste lover og tilskuddsordninger på landbruksområdet. For å sikre likebehandling, rettssikkerhet og kvalitet i lov- og tilskuddsforvaltningen ønsker vi å ha god dialog med kommunen, og vi kan bistå med veiledning. Vi ønsker også dialog med dere for å styrke jordvern og matproduksjon og landbrukets øvrige arealinteresser.

En oppdatert nasjonal jordvernstrategi ble vedtatt av Stortinget i 2021. Nasjonalt jordvern- og matproduksjonsmål ble forsterket og har forankring i FNs bærekraftsmål. Dyrka og dyrkbar jord er nødvendig for å sikre nasjonal matforsyning og matberedskap i et langsiktig perspektiv. Kommunen har derfor et særlig ansvar for å unngå tap av dyrka og dyrkbar jord og bidra til økt bærekraftig matproduksjon, slik at nasjonale mål kan nås.

Jordvernmål og strategier for landbruk, klima- og energi, landbruksbasert næringsutvikling og kulturlandskapshensyn bør inngå i kommunens overordnede planer. Regionale planer, regional planstrategi (2020) og Landbruksstrategi for Viken (2021) har føringer om jordvern og landbruk og bør følges opp i kommunens planlegging.

Kommunene og veteranene

Kommunen har oppgaver knyttet til anerkjennelse og ivaretagelse av personell som har tjenestegjort i internasjonale militære operasjoner. Dette kan for eksempel håndteres gjennom [kommunale planer for anerkjennelse og ivaretagelse](#), markering av den nasjonale frigjørings- og veterandagen 8. mai, og deltakelse i nasjonal veterankonferanse.

Vi ønsker dialog og samarbeid også i 2022

Vi ønsker at hele embetet vårt vil være til nytte for dere og vi ønsker fortsatt god dialog og godt samarbeid i 2022 på alle fagområder. Vi oppfordrer også alle til å følge med på vår nettside.

Vennlig hilsen

Valgerd Svarstad Haugland

statsforvalter

Ingvild Aleksandersen

assisterende statsforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg 1: Kommunal arealplanlegging 2022

Mottakerliste:

Aremark kommune	Rådhuset	1798	AREMARK
Eidsvoll kommune	Postboks 90	2081	EIDSVOLL
Frogn kommune	Postboks 10	1441	DRØBAK
Jevnaker kommune	Kirkegata 6	3520	JEVNAKER
Sarpsborg kommune	Postboks 237	1702	SARPSBORG
Vestby kommune	Postboks 144	1541	VESTBY
Hurdal kommune	Minneåsvegen 3	2090	HURDAL
Nesbyen kommune	Alfarvegen 117	3540	NESBYEN
Ullensaker kommune	Postboks 470	2051	JESSHEIM
Våler kommune	Herredshuset, Kjosveien 1	1592	VÅLER I VIKEN
Ål kommune	Tingstugu, Torget	3570	ÅL
Drammen kommune	Postboks 7500	3008	DRAMMEN
Flesberg kommune	Lampelandhagan 7	3623	LAMPELAND
Hemsedal kommune	Hemsedalsvegen 2889	3560	HEMSEDAL
Indre Østfold kommune	Postboks 34	1861	TRØGSTAD
Krødsherad kommune		3536	NORESUND
Skiptvet kommune	Postboks 115	1806	SKIPTVET
Enebakk kommune	Prestegårdsveien 4	1912	ENEBAKK
Halden kommune	Postboks 150	1751	HALDEN
Hvaler kommune	Storveien 32	1680	SKJÆRHALDEN
Lier kommune	Postboks 205	3401	LIER
Lunner kommune	Sandsvegen 1	2740	ROA
Nesodden kommune	Postboks 123	1451	NESODDTANGEN
Nittedal kommune	Postboks 63	1483	HAGAN
Rakkestad kommune	Postboks 264	1891	RAKKESTAD
Rollag kommune	Vrågåvegen 10	3626	ROLLAG
Ås kommune	Postboks 195	1431	ÅS
Gol kommune	Gamlevegen 4	3550	GOL
Hole kommune	Viksveien 30	3530	RØYSE
Ringerike kommune	Postboks 123 Sentrum	3502	HØNEFOSS
Rælingen kommune	Postboks 100	2025	FJERDINGBY
Fredrikstad kommune	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD
Gjerdrum kommune	Postboks 10	2024	GJERDRUM
Hol kommune	Ålmannvegen 8	3576	HOL
Lørenskog kommune	Postboks 304	1471	LØRENSKOG
Nes kommune	Postboks 114	2151	ÅRNES
Nordre Follo kommune	Postboks 3010	1402	SKI
Kongsberg kommune	Postboks 115	3602	KONGSBERG
Lillestrøm kommune	Postboks 313	2001	LILLESTRØM
Nannestad kommune	Postboks 3	2031	NANNESTAD
Nore og Uvdal kommune	Sentrum 16	3630	RØDBERG
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Råde kommune	Skråtorpveien 2A	1640	RÅDE
Asker kommune	Katrineåsveien 20	3440	RØYKEN
Aurskog-Høland kommune	Rådhusveien 3	1940	BJØRKELANGEN
Bærum kommune	Postboks 700	1304	SANDVIKA
Flå kommune	Sentrumsvegen 24	3539	FLÅ
Marker kommune	Postboks 114	1871	ØRJJE
Modum kommune	Postboks 38	3371	VIKERSUND

Moss kommune
Sigdal kommune
Øvre Eiker kommune

Postboks 175
Borgestubakken 2
Postboks 76

1501 MOSS
3350 PRESTFOSS
3301 HOKKSUND